

KORRALDUS

15. märts 2024 nr 1-3/24/83

Pärandniidu parendamise lisategevuse tingimused

Tulenevalt Keskkonnaameti peadirektori 04.05.2023 käskkirjas nr 1-1/23/52 antud volitustest ning arvestades korralduse punktis 2 toodud asjaolusid ja lähtudes punktis 3 esitatud põhjendustest ning maaeluministri 23.12.2022 määruse nr 79 „Pärandniidu hooldamise toetuse“ § 13 lõige 2 ja § 18 alusel

1. OTSUSTAN

1.1 Koosluse parendamise lisategevuse andmise tingimused 4 alamtegevuse korral:

- 1.1.1 sonni või lombi taimestikust puhastamine;
- 1.1.2 puistu kujundamine;
- 1.1.3 mätaste eemaldamine;
- 1.1.4 ebasoovitava taimestiku tõrjumine.

1.2 Sonni või lombi taimestikust puhastamise lisategevuse määramisel seatakse üks või mitu järgmistest tingimustest:

- 1.1.5 tööd peavad olema tehtud hiljemalt 1. oktoobriks;
- 1.1.6 lombi/sonni taimestiku hekseldamine tuleb teha võimalikult madalalt;
- 1.1.7 kogu lombi/sonni biomass peab olema hekseldatud, ka selle keskosas;
- 1.1.8 biomassi ei ole vaja ära koristada;

1.3 Puistu kujundamise lisategevuse määramisel seatakse üks või mitu järgmistest tingimustest:

- 1.3.1 puistu kujundamise töid tohib teha alates 1. augustist kuni 15.märtsini;
- 1.3.2 alumised oksad eemaldada;
- 1.3.3 kui puittaimestik on kõrgem kui 1.5 meetrit, tuleb see alalt eemaldada;
- 1.3.4 kui on tegemist ühevanuselise puistuga, siis lisatakse tingimused puistu mitmekesistamiseks.

1.4 Mätaste eemaldamise lisategevuse määramisel seatakse üks või mitu järgmistest tingimustest:

- 1.4.1 tööd tuleb teostada hiljemalt 1. oktoobriks;
- 1.4.2 freesimine tuleb teostada ajavahemikus 1. augustist kuni 1. oktoober;
- 1.4.3 mättaid sahata talvel külmunud pinnasel (hiljemalt 1. aprilliks);
- 1.4.4 vastavalt alale täpsustatakse, kas mättad võivad jääda hunnikusse ja mis ajaks tuleb hunnikud ära vedada.
- 1.4.5 metssigade poolt tekitatud pinnase ebatasasused ja mättad tasandada enne tööde algust või spetsialisti poolt määratud muuks ajaks, kui see on ära toodud EAGIS süsteemis.

1.5 Ebasoovitava taimestiku tõrjumise lisategevuse tingimuste seadmisel lähtutakse alal esinevast ebasoovitavast taimestikust järgmiselt:

- 1.5.1 mets-harakputk või angervaksa esinemisel niita enne õitsema hakkamist;
- 1.5.2 võsa ja/või madalat puittaimestiku niita või hekseldada alates 15. juulist;
- 1.5.3 tarna esinemisel niita/hekseldada suve keskpaigas, et soodustada loomadele uut ädalat;
- 1.5.4 pilliroo tõrjumiseks niita alates 1. augustist;
- 1.5.5 ebasoovitava taimestiku tõrjumise tööd tuleb teha hiljemalt 1. oktoobriks.

1.6 Punktides 1.2, 1.5.4 ja 1.5.5 nimetatud lisategevuse tegemisel ei pea olema täidetud karjatamise põhitegevuse nõuded, kui sellise võimaluse on ette näinud spetsialist EAGIS süsteemis. Spetsialist näeb ette selle võimaluse juhul, kui karjatamise nõudeid on raske või võimatu täita.

1.7 Vajadusel lisab spetsialist EAGIS süsteemis, et milline peab olema töö tulemus peale tööde lõppu.

2. ASJAOLUD

2.1 Maaeluministri 23.12.2022 määruse nr 79 „Pärandniidu hooldamise toetuse“ § 18 alusel saavad pärandniidu hooldajad taotleda pärandniidu seisundi parendamise lisategevuse toetust. Taotleja viib lisategevuse ellu määruuses või kaitsekorras, sh käesoleva Keskkonnaameti haldusaktis ettenähtud tingimuste kohaselt.

3. KAALUTLUSED

3.1 Kahepaiksete kudemiskohtadena ning kahlejate toitumispaikadena on väga olulised madalad lauged nõod, sonnid või soonekohad, mis suurvee ajal veega täituvad, suveperioodil on reeglina seisva veega või põuasematel puhkudel lihtsalt pehme, mudase põhjaga kohad. Selliseid kohti on raske niita ja sinna kipub kujunema kõrgem taimestik. Sealse orgaanika kuhjumise vastu aitavad kariloomad ja soonekohad säilivadki pigem karjatatavatel aladel paremini. Lisaks võivad sellised alad vajada regulaarseid lisategevusi, mis tavapärase hoolduse alla ei mahu.

3.2. Puistu kujundamise lisategevusi on vaja määrata juhul kui niidul on vaja eemaldada/raiuda puittaimestikku. Näiteks, kui pesarüüste jm rõövluse kahandamiseks tuleb eemaldada rõövloomade varje- ja vaatluskohti nagu põõsastikud, üksikud puud jne. Liigirikastel rannaaladel on igasugune puittaimestik keelatud (va loomade varjekohad) ning lagedamate elupaikade puhul nagu 6270, 6510 ja 7230 on soovitatav puittaimestiku katvus kuni 10-15% ja seega kui puittaimede katvus on suurem, tuleb see eemaldada.

3.4. Puistu raiumiseks on parim aeg on siis, kui suur osa varuainetest paikneb veel puude maapealsetes osades. Nii tekib tuleval aastal juurevõsusid vähem. Samas tuleb puistu raiumisel silmas pidada linnurahuaga ning seepärast on tihtipeale sobilik aeg talvel.

3.6. Kui alale on jätta kasvama puid, siis on mõistlik okaspuid mitte jätta või piirduda mõne üksikpuuga. Näiteks paljudel viljakatel aruniitudel on pealetungivaks puuks kuusk, kuid kuuse võra varjutab rohurinnet väga palju. Mänd võib soodsal aastal väga kiiresti seemnest idaneda, kuid kariloomad ei tõrju okaspuid efektiivselt. Üldiselt tuleb niitude kujundamise puhul soosida puuliikide mitmekesisust ja säilitada põlispuud, samuti mõningaid jalalt surnud ja õõnsustega puid lindude ja spetsiifiliste putukate elupaigaks.

3.7. Kaua aega hooldamata soostunud niidud on sageli lausaliselt mätastunud (mätastarn, luhttarn, eristarn, pööristarn, sale tarn, sookastik jne). Samuti märgade niitude pideval karjatamisel tekivad mättad. Need tuleks aeg-ajalt või regulaarselt tasandada, et seeläbi soodustada loomadele sobiva taimestiku kujunemist ning paremaid liikumistingimusi. Võimalusel tuleks tagada karjamaadel ligikaudu 70% alast mätaste tasandamine, et soodustada

niidukamara taastumist ja taimestiku liigirikkuse suurenemist. Samuti võivad tekitada mättaid ja pinnase ebatasasusi metssead – ka need on vajalik tasandada, et hooldustööd oleksid võimalikud. Metssigade poolt tekitatud pinnase ebatasasused ja mättad tuleks üldjuhul tasandada enne rohu kasvu, kui pinnas on veel piisavalt niiske, sest hilisemalt on rohi ülekasvanud ning pinnas liiga kõva ja kuivanud. Kui niitmistööd on metssigade poolt tekitatud ebatasasuste tõttu takistatud, siis võib kaaluda ebatasasuste eemaldamiseks ka muud aega.

3.9. Mätaste eemaldamise üheks võimaluseks on jäätmaaniidukiga hekseldamine aga head tulemust on andnud ka mätastunud alade sahkamine talvel külmunud pinnasega. Mättaid saab külmunud pinnasel “löigata” nt buldooseri ette kinnitatud sahaga.

3.10. Vaatamata niidu pidevale hooldamisele võib seal ikkagi esineda ebasoovitava taimestiku. Ebasoovitavaks taimestikuks on näiteks angervaks, pilliroog, mets-harakputk, tarnad, võsa. Kui 50% alast on kaetud ekspanstiivse liigiga, on tegemist juba väga ebasoodsa olukorraga ning tuleb kindlasti kaaluda spetsiaalsete lisategevuse rakendamist, soovitatavalt aga siiski juba varem.

3.10.1 Harilik angervaks (*Filipendula ulmaria*) – niiskete ning märgade niitude karakterliik, mille arvukus võib kuivenduse, hoolduse lakkamise või pikaajase hilise niitmisaia tõttu järsult suureneeda ning välja tõrjuda kõik teised liigid.

3.10.2 Pilliroog (*Phragmites australis*) – kiire- ja kõrgekasvuline väga efektiivse vegetatiivse paljunemisega kõrreline, mis levib laialdaselt erinevat tüüpi niisketel ja märgadel rohumaadel. Levikut soodustab mulla lämmastiku- ning fosforisisalduse suurenemine.

3.10.3 Mets-harakputk (*Anthriscus sylvestris*) – mitmeaastase eluviisiga, õitseb 2.-4. eluaastal, paljuneb nii vegetatiivselt kui seemnetega, taim sureb peale õitsemist, seemnepank lühiealine (1 aasta).

3.10.4 Tarnad nagu näiteks mättaid moodustav mätastarn (*Carex caespitosa*). Märjematel ja kaua hooldamata niitudel võib mätaste kõrgus kasvada isegi üle poole meetri. Mätaste varjus jääb valgust vähemaks, rohukamar hõreneb ning soontaimeliikide arv väheneb. Lausaliselt kõrgete mätastega ala pole enam sobilik maaspesitsevate lindude poegadel.

3.10.5 Ebasoovitav puittaimestik on igasugune niidu seisundit halvendav võsa nagu näiteks madal kadakas, mänd ja võsa. Kuni 1.5 m (kiire kasvuga pajude puhul kohati ka kuni 3 m) kõrguse võsa puhul võib võsa purustada hekseldaja või kettipurustiga ning peenestatud võsa võib maha jääda. Kõrgema võsa esinemisel tuleb võsa kokku koguda ja alalt ära viia.

3.11 Kui alal esinevad maas pesitsevad kaitsealused linnud, siis tuleks arvestada tööde tähtsaja määramisel liikide vajadustega.

Korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul korralduse teatavaks tegemisest alates, esitades vaide korralduse andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Gunnar Sein

juhataja

maahoolduse büroo

Teadmiseks: Kaidi Jakobson, Gunnar Sein, Kadri Kuusksalu, Priit Kukk, Kaie Kattai, Kaie Sarv, Piret Sepp, Maarja Vilpart, Terje Väärtmaa, Mari Raja, Nete Kukk, Grete Jõgi

Kaidi Jakobson

peaspetsialist

maahoolduse büroo